

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Podobnou zprávu a radu podala téhož dne císaři i česká a dvorská komora, jež se vyslovila pro to, aby císař zamítl žádost Židů kolínských v příčině obchodování v Kutné Hoře.

Následek toho byl, že byly Židům zakázány veškerý obchody v Hoře Kutné a ve všech městech horních.

Výnos zemské komory, vydaný na hradě pražském 21. srpna 1568, byl pro kolínské Židy velmi nepříznivý. Přikazuje se v něm šepmistrům a konšelům kutnohorským, aby všecky dlužníky žid. před sebe obeslali a je skutečně k tomu přidrželi, aby jeden každý z nich svůj dluh jim do 4 týdnů zaplatil a co takto od dlužníků vyupomínají, aby Židům kolínským sami odvedli, neboť nesmí být dopuštěno, aby Židé „do Hory Kutny toulati se směli“. O kolik peněz přišli kolínskí Židé při této praksi, která dala dlužníkům možnost, aby dluh svůj zamlčeli? Hlavní pohnutkou byla i zde konkurenční záشت.

Kutnohorští dlužníci s placením ovšem nikterak nespěchali a Židé kolínskí byli ještě v r. 1571 nuceni žádati císaře Maximilána II., aby jim dovolil dočasný pobyt v Kutné Hoře, aby mohli své dluhy vyupomínat. Císař si vyžádal dobrozdání zřízené rady komory české, která mu radila, aby žádost kolínských Židů zamítl a tak nařídil panovník 16. srpna 1571, aby byl kolínským Židům přístup do Kutné Hory i na dálku zakázán.

Když nesměli kolínskí Židé do Kutné Hory za svými zákazníky, šli tito do K. obstarat své nákupy, což jest nejlepším důkazem obchodní seriosnosti kolínských Židů. Kutnohorští konkurenti byli opět nespokojeni, což vysvítá z dobrého zdání šepmistrů a rady města Hor Kuten o obnovených právech horních z r. 1580, kde čteme: „...Neb i ten fortel a praktiku, zvláště Židé kolínskí, na nás horníky sou vymyslili: nemohou-li sami k nám na Hory Kutny se vypraviti a najítí dátí, ale lid za sebou tam do K. potahují a majice je u sebe, s nimi rozličné handle vedou a v mnohé těžkosti skrze prodávání a na základy peněz půjčování uvozují. A tudy potom mnohá zaneprázdnění, jakž nebohem lidem, tak i právu skrze dopisování a depomožení a stavuňkův ohražování činí, a schází-li časem z toho, tehdy i k tomu přivozují, aby lidé tam z nimi do K. se trmáceli, tam na právě jich státi a útratu a meškání vésti musili a jim právi byli; z čehož aby sjiti mohlo a lidé takovými vymejšlenými praktikami ztěžování nebyli, bude potřebí to napravit.“

Přebývání v horních městech zůstalo Židům zakázáno až do doby konstituční.

Co Židé v 2. polovině XVI. stol. v K. vytrpěli, jak se s nimi tehdy zacházelo, vyplývá z jejich žádosti, podané v červenci r. 1573 komoře české, kde čteme: „...že jsme velmi souženi od obyvatelouv týhož města K., všelijaké nám příkorí, což mohou nejhoršího, činívají bez všelijakejch jim příčin daných, jakož pak tyto dni nedávno jminulé jednoho z nás Židů kotlář řákej vokrvavil, kladivo mu do hlavy vrazil, že mu se tvář krví polila, tak že nebylo skoro poznati, člověku čili hovadu podoben byl. Též také dni tyto jminulé opět jiných Židů tři uprali a vokrvavili, z čehož obecný lid potěšení má. Žádného z toho netrescí, vodložili to k soudu až k sv. Bartoloměji a takž my, chudí soužení Židé žádného vopatření nemáme.

Bondy-Dvorský č. 747.

O interních poměrech v ž. o. kolínské pojednal Dr. Tobiáš Jakobovits v I. ročence Společnosti pro dějiny Židů v českosl. rep. ve statí, nadepsané: „Jüdisches Gemeindeleben in K. 1763—1768.“

A nyní několik slov o institucích ž. o. kolínské.

Synagoga.

Podle pověsti měli kolínskí Židé původně dřevěnou modlitebnu. Stála přirozeně v Židovské ulici. Sousedila s městskými hradbami. O jejich osudech není nám nic známo. Nevíme, zda vyhořela, anebo zda jinak nevyhovovala. Jen tolik víme, že na jejím místě byla vystavěna nynější kamenná synagoga, která byla asi teprve po mnohaletém úsilí dokončena, jak hlásá nápis pod stropem: Dokončeno r. 456, t. j. 1696. Ale tehdy neměla ještě dnešních rozměrů. Levá loď (pulíše) byla zřízena mnohem později. Počátkem 18. stol. byla západní zed' na spadnutí. Tehdy odkoupili kolínskí Ž. od města dva sáhy hradeb a rozšířili synagogu směrem západním, čímž získali hlavně mnoho místa pro ženy. Hlavní ozdobou chrámu jest starobylá skříň pro tory (oraun hakaudeš), dar vídeňského vlivného Žida Samuela Oppenheima r., kdy byla synagoga dostavěna. Podle tvrzení Rudolfa Illového (č. ž. kalend. 1930/31) pocházela Oppenheimova manželka Sandela, roz. Carcassonová, z K. U stropu čteme různé nápis, připomínající některé druhy zboží, jimiž se obchodovalo. Jsou to zkratky veršů z Písma sv.: atlas, samet, damašek a j. I v kolínské synagoze stál almémar (vyvýšené místo k předčítání tory) dlouho uprostřed chrámu a kolkolem stály lavice a stojánky pro návštěvníky chrámu. Mnohé byly rodinným majetkem a přecházely s jednoho pokolení na druhé. Jiné byly nadační. Byly odkázány majiteli synagoze, která je pronajímal a z vytěženého nájemného plnila nadační závazky. O odstranění almémaru ze středu chrámu zachovala se místní pověst, která vypravuje, že zavolaní křesť. dělníci nechtěli s prací počít, aby se neprohřešili proti Bohu, že bourají, co jest mnohým posvátné. Přítomný Žid Pl. je několikrát vyhídl, aby konečně začali. Odpověděli mu: Vykopněte první kámen a potom budeme pokračovat, ale hřich spadá na vás. I vzal Pl. s chutí motyku do ruky, odkopl jeden kámen a dělníci dovršili dílo první reformy. Ale do roka zemřela mu jediná dospělá dcera.

S almémarem byly odstraněny i pohyblivé stojánky a byly nahrazeny pěknými lavicemi, které ještě dnes využívají a činí pěkný dojem.

Kolínská synagoga byla několikrát opravována a upravována, ale její původní ráz nebyl setřen, ani když bylo před deseti lety zavedeno elektrické světlo. Bylo namontováno na staré lustry.

V r. 1924 byla v levé lodi chrámové zazděna žulová deska, dar Pavla Poláčka, hlásající jména členů izr. n. o., kteří zahynuli ve světové válce, konající nejtěžší vlasteneckou povinnost. Jsou to: Feldstein Vlastimil, Freud Jindřich z Týnce n. L., JUDr. Goldschmid Alfred, Goldschmid Richard, Kobler Jaroslav, Mandelík Ignác, Reichenberg Leo, JUC. Sommer Rudolf z Nebovid, Weissberger Leo, Weissenstein Karel, Weissenstein Richard, Ing. C. Werner Antonín z Týnce n. L.

Z ohledu na rodinu bylo vynecháno jméno legionáře Rudolfa Adlera, jehož památku věnoval Rudolf Vlasák svou knihu „Židáček Leo“. (Vydala Družina čsl. legionářů jako XXXII. svazek své knihovny.)

Kolínská synagoga má velké množství tor, opon (porouches), závěsů (kapaures), pláštíků na tory, stříbrného náčiní (klé kaudeš). Mnohé vykazují velice úctyhodné stáří. Mezi nejkrásnější předměty náleží závěs (kapaures), věnovaný vlivným primasem Judou Levem Saudekem r. 1765.